

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на земеделието
Изпълнителна агенция по селекция и
репродукция в животновъдството

ЗАПОВЕД

№ ЧУ-РД 9-210/30.12.21г.

На основание чл. 7, ал. 1, т. 25 и чл. 8 от Устройствения правилник на изпълнителната агенция по селекция и репродукция в животновъдството към министъра на земеделието

УТВЪРЖДАВАМ:

- I. Стратегия за управление на риска в Изпълнителна агенция по селекция и репродукция в животновъдството.
  - II. Стратегията влиза в сила, считано от 01.01.2022 г.
  - III. Заповедта да се връчи на дължностните лица сведение и изпълнение.
- Контролът по изпълнение на заповедта възлагам на Главния секретар на ИАСРЖ.

ЗООИНЖ. ГЕОРГИ Й.
Изпълнителен директор

чл. 2 от ЗЗЛД

ДГ/АПФСИО

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО
ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО СЕЛЕКЦИЯ И РЕПРОДУКЦИЯ В
ЖИВОТНОВЪДСТВОТО

УТВЪРЖДАВАМ:

Георги

Изпъл

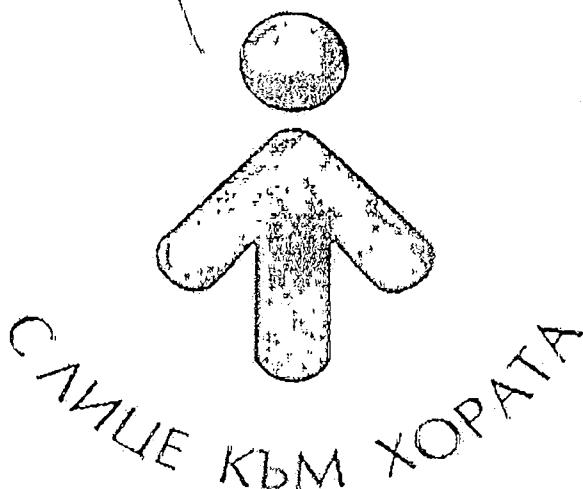
Изпъл

Запов

чл.2 от ЗЗЛД

Селекция и репродукция в животновъдството

16.01.2011г

СТРАТЕГИЯ
ЗА
УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА
в ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО СЕЛЕКЦИЯ И РЕПРОДУКЦИЯ В
ЖИВОТНОВЪДСТВОТО

ВЪВЕДЕНИЕ

Стратегията за управление на риска в Изпълнителна агенция по селекция и репродукция в животновъдството е разработена на основание разпоредбата на чл. 12, ал. 3, от Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор, Методическите насоки по елементите на ФУК и Насоките за въвеждането в управлението на риска в организацията от публичния сектор, издадени от министерство на финансите и на основание актуализираната Стратегия за управление на риска в МЗХГ, утвърдена със Заповед РД09-1003/14.10.2021 г. на министъра на земеделието храните и горите.

Управлението на риска е нормативно определен процес, отговорност на изпълнителният директор.

Настоящата Стратегия за управление на риска цели прилагане на единен подход за управление на риска, включващ идентифициране, оценка, анализ и реакция на рисковете, мониторинг за осигуряване изпълнение на целите на Агенцията и предприемане на действия за намаляване негативното им влияние и вероятността от настъпването им. Предназначението на процеса по управление на риска е да даде разумна увереност, че основните цели на Агенцията за управление на генетичните ресурси в животновъдството и като компетентен орган за официален контрол по смисъла на разпоредбите на чл.3б, ал.1, т.8 от Закона за животновъдството ще се трансформират в конкретни тактически и оперативни задачи и задължения, разпределени към всички служители.

ГЛАВА ПЪРВА ПОНЯТИЯ

1.1. Дефиницията за Риск, приета в ИАСРЖ се съдържа в Допълнителните разпоредби на Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор: „Риск е възможността да настъпи събитие, което ще повлияе върху постигане на целите на организацията. Рискът се измерва с неговия ефект и с вероятността от настъпването му.” Агенцията използва скалата за степенуване на рискове отразени в Утвърдената със Заповед №РЗ09-1003/14.10.2021 г. на министъра на земеделието храните и горите Стратегия за управление на риска в МЗХГ.

1.2 Дефиниция за управлението на риска се съдържа в чл. 12 (2) на Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор: „Управлението на риска включва идентифициране, оценяване и контролиране на потенциални събития или ситуации, които могат да повлият негативно върху постигане целите на организацията, и е предназначено да даде разумна увереност, че целите ще бъдат постигнати.”, като се доразвива в Методическите насоки по елементите на финансовото управление и контрол: „Управление на риска е процесът по идентифициране, оценяване и мониторинг на рисковете, които могат да повлият върху постигане на целите на организацията и

въвеждането на необходимите контролни дейности, с цел ограничаване на рисковете до едно приемливо равнище".

Управлението на риска в ИАСРЖ е динамичен процес, осигурява добро разбиране на потенциалните заплахи, действия или събития, които могат положително или отрицателно да повлият на способността на Агенцията да постигне своите цели, както и навременното им идентифициране, предприемане на подходящи действия за управление, наблюдение и докладване.

ГЛАВА ВТОРА

ЦЕЛИ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА

В изпълнение на стратегическата цел за устойчиво, конкурентоспособно и пазарно ориентирано селско стопанство, Агенцията изпълнява дейности по оперативна цел - опазване на биологичното разнообразие и генофонда в животновъдството.

Целите на ИАСРЖ оказват съществена роля в определяне на цялостния процес по управление на риска. Те служат като отправна точка при идентифициране на рисковете, тяхната оценка и анализ, въвеждане на приоритетни процедури при определянето на подходяща реакция за противодействие.

За опазване на биологичното разнообразие и генофонда в животновъдството, Агенцията извършва следните дейности:

1. Подпомага министъра на земеделието, храните и горите при провеждане на държавната политика в областта на развъдната дейност, управление и съхранение на генетичните ресурси. Участва при изготвяне и изменение на нормативната уредба в животновъдството.
2. Извършва ежегоден мониторинг за състоянието на националните генетични ресурси.
3. Координира развъдната дейност и управлението на националните генетични ресурси в животновъдството.
4. Осъществява контрол върху дейността на развъдните организации и осъществената от тях развъдна дейност.
5. Подпомага дейността на развъдните организации, чрез предоставяне на възможност за изследване на качествените показатели на контролираните селекционни признания в лабораториите на ИАСРЖ.
6. Подпомага развъдните организации при реализиране на развъдните им програми, чрез извършване на ДНК анализ за доказване произхода на разплодните животни в националната ДНК лаборатория на ИАСРЖ.
7. Опазва изчезващи и застрашени от изчезване породи, чрез осъществяване на *ex situ*, *in vitro* консервиране на генетичен материал с животински произход.

8. Разработва и реализира планове и програми за опазване и съхранение на изчезващи и застрашени от изчезване видове и породи.

9. Поддържа на Национална генетична банка и Национален генетичен резерв за всички видове и породи селскостопански животни, отглеждани на територията на страната.

10. Поддържа развитието на породите от националния генофонд, чрез получаване, окачествяване и съхраняване на дълбоко замразена семенна течност и разпространението и на територията на страната.

11. Осъществява контрол върху изразходваните средства от ДФ Земеделие по Схемата на държавна помощ за създаване и поддържане на родословна книга и за определяне продуктивността и генетичните качества на животните.

12. Извършва развъдна дейност с видове и породи за които няма създадени Развъдни организации.

Процесът по управление на риска е насочен към осигуряване на благоприятни условия за изпълнение на горепосочените дейности. Всяко решение, което се взема в рамките на процеса на управление на риска е обвързано с крайния резултат, към който се стреми ИАСРЖ за постигане на целите. Общата администрация в Агенцията създава условия за осъществяване на дейността на специализираната администрация и извършва техническите дейности по административното обслужване.

Основните цели на Стратегията за управление на риска в ИАСРЖ са:

1. Своевременно откриване и противодействие на значимите за ИАСРЖ рискове;
2. Своевременни промени в политиката за управление на риска, въз основа на оценката на ефективността на процеса;
3. Изграждане на съзнание, разбиране и организационна култура по отношение на управлението на риска и на отговорност, свързана с управлението на риска на всички нива;
4. Въвеждане на стандартизиран подход за управление на риска, който позволява навременно предприемане на адекватни действия спрямо идентифицирани рискове, застрашаващи постигането на целите на Агенцията. Всяко решение се взема в рамките на процеса по управление на риска.

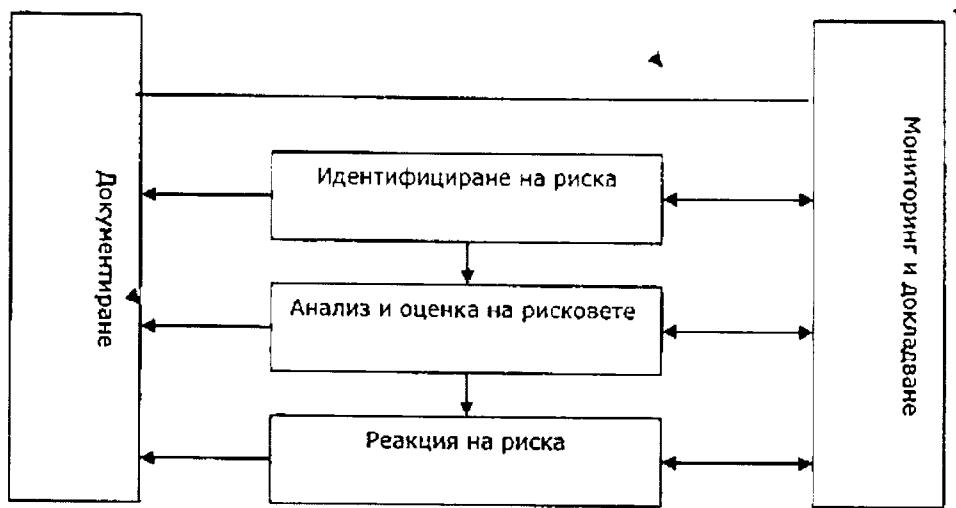
С настоящата стратегия се уреждат общи единни правила и единна процедура за създаване и поддържане на Система за управление на риска в рамките ИАСРЖ.

ГЛАВА ТРЕТА

СЪЩНОСТ НА ПРОЦЕСА ПО УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА

1. Описание на процеса

Управлението на риска е постоянен процес, който може да бъде разделен на фази, с оглед описание на действията, които се извършват на всяка една от тях и начина на документиране. Следната схема илюстрира процеса на управление на риска.

2.Фактори, оказващи влияние на процеса по управление на риска:

Оперативна среда:

Оперативната среда в която работи администрацията на всички нива е рамката в която се прилага управлението на риска в Агенцията. Тя се състои от външни и вътрешни фактори.

Външни фактори са: съществуващата нормативна уредба; общественото мнение; икономическите условия в страната; финансирането и наличието на бюджетни ограничения, които могат да доведат до промяна на нуждите и очакванията на потребителите на услуги предоставени от ИАСРЖ, структорни и нормативни промени, имащи отношение към дейността на Агенцията.

Вътрешни фактори са: организацията на оперативните дейности в Агенцията, наличните ресурси, вътрешното преструктуриране на дейностите в специализираните дирекции, разполагаемите финансово-счетоводни и IT системи, нови дейности, които се отразяват на:

- сложност и степен на важност на извършваните операции;
- професионален опит и компетентност на персонала;
- качество и методи на обучение и стимулиране на персонала;
- възможност за достъп и защита на активите на Агенцията;
- инсталиране или надграждане на съществуваща информационна система;
- създаване на нова система за контрол на развъдната дейност
- географско разположение на териториалните звена в ИАСРЖ.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

ЕТАПИ НА ПРОЦЕСА ПО УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА

Процесът на управление на риска включва следните основни етапи:
идентифициране, анализ и оценка, документиране, реакция на рисковете, мониторинг и докладване.

Всяка дирекция в ИАСРЖ си идентифицира, оценява, анализира, реагира на рисковете и изготвя свой собствен риск-регистър.

1. Идентифициране на рисковете

Идентифициране на рисковете е първият етап от процеса по управление на риска, на който се откриват рисковете, които биха могли да провлият негативно върху изпълнение на целите на ИАСРЖ.

Определянето на целите е основна предпоставка за ефективното управление на риска. За да се осигури тяхното постигане, директорите на дирекции и служители изпълняват конкретни дейности и задачи. Правилното идентифициране на рисковете е невъзможно да бъде извършено, ако в Агенцията не е въведен адекватен процес на целеполагане.

Целите за всяка дирекция се определят в оперативен годишен план, в който се дефинират крайните срокове за изпълнението им, съответните дейности и отговорните служители, сроковете и отговорности за отчитане на напредъка. Оперативните цели на всяка от дирекцията са пряка свързани и насочени към изпълнението на стратегическите цели и приоритети, определени от ръководството на ИАСРЖ.

Цели на дирекция „Административно, правно, финансово, счетоводно и информационно обслужване“:

Целите, свързани с практическо изпълнение на операциите по оптимизиране на процесите в дирекцията включват:

1. Подобряване на процесите по предоставяне на административни услуги.
2. Въвеждане на минимум две електронни услуги в агенцията.
3. Подобряване на системата за финансово управление и контрол.
4. Повишаване качеството на административния капацитет.

Дейностите за постигане на целите включват:

1. Проучване на удовлетвореността на потребителите, ползвали административни услуги чрез извършване на анкетни проучвания, провеждане на консултации със служителите, анализ на сигнали, предложения, жалби и похвали, анализ на медийни публикации.
2. Подобряването на обслужването на гражданите и бизнеса, чрез реализиране и внедряване на нови и подобряване на съществуващите електронни административни услуги - усъвършенстване на административните процеси, възможност за електронно заявяване, електронно заплащане на таксата и електронно получаване на услугите. Въвеждането на нови електронни услуги могат да се постигнат чрез технологични

разработки, аналитичните дейности, технически спецификации, тестване и документиране, инсталации и интегриране на нови модули в информационната среда.

3. Изготвяне на план за действие за въвеждане на адекватни системи за финансово управление и контрол, който план да адресира решаването на конкретните проблеми, да се детайлизира политиката за въвеждането на устойчиви системи за управление и системата за финансово управление и контрол.

4. Провеждането на обучения за развитие на компетентностите на служителите.

Осигуряване на средства за привличане на външни лектори.

5. Анализ на ефективността на дейностите на администрацията.

Идентификация на рисковете, възпрепятстващи постигането на целите на дирекцията:

1. Риск за сигурността на електронните потоци.

2. Финансов риск.

3. Риск, свързан с човешкия ресурс.

4. Риск, свързан с информационните технологии.

5. Риск при събиране, обработване и съхранение на личните данни.

6. Корупционен риск..

7. Липсата на задълбочен и цялостен анализ на потребностите от обучение.

Цели на Главна дирекция „Управление на генетичните ресурси и репродуктивния процес“

1. Участие в изготвяне и изменение на нормативната уредба в животновъдството и разработването на стратегии и политики в областта на управлението и съхранението на генетичните ресурси и репродуктивния процес в животновъдството.

2. Подпомагане дейността на националния координатор по управление и съхранение на генетичните ресурси.

3. Подпомагане дейността на развъдните организации, чрез предоставяне на възможност за изследване на качествените показатели на контролираните селекционни признания в лабораториите на ИАСРЖ.

4. Управление на Националната генетична лаборатория за ДНК анализ.

5. Опазване изчезващи и застрашени от изчезване породи, чрез осъществяване на *ex situ*, *in vitro* консервиране на генетичен материал с животински произход.

6. Разработване и реализиране планове и програми за опазване и съхранение на изчезващи и застрашени от изчезване видове и породи.

7. Управление на държавните станции за изкуствено осеменяване и станциите за преценка на млади бичета по собствена продуктивност.

8. Управление на Национална генетична банка и Национален генетичен резерв за всички видове и породи селскостопански животни, отглеждани на територията на страната.
9. Управление на репродуктивния процес в страната.
10. Поддържане развитието на породите от националния генофонд, чрез получаване, окачествяване и съхраняване на дълбоко замразена семенна течност и разпространението и на територията на страната.
11. Извършване на развъдна дейност с видове и породи за които няма създадени развъдни организации и определяне на породна принадлежност на животните.
12. Участие в Държавната комисия по породи животни.

За постигане на целите, основната функция на главна дирекция УГРРП е свързана със следните дейности:

1. Участва в работни групи при разработване на стратегии и политики в областта на управлението и съхранението на генетичните ресурси и репродуктивния процес.
2. Участва в работни групи при изготвяне и изменение на нормативната уредба в животновъдството.
3. Подпомага дейността на националния координатор по управление и съхранение на генетичните ресурси, чрез участие в Националния съвет по генетични ресурси.
4. Управлява държавните лаборатории за изследване на качествените показатели на животинската продукция за нуждите на селекцията.
5. Извършва ДНК анализ за доказаване на произход и бащинство в Националната генетична лаборатория към ИАСРЖ.
6. Изпълнение на 10 годишна „Криоконсервационна програма за ex situ управление на генетичните ресурси в Р. България“, чрез осъществяване на ex situ, in vitro консервиране на генетичен материал от сперма от видове и породи животни.
7. Разработва и реализира планове и програми за опазване и съхранение на изчезващи и застрашени от изчезване видове и породи.
8. Управлява държавните станции за изкуствено осеменяване и предоставя услуги, свързани с репродукцията на селскостопанските животни.
9. Управлява държавната станция за преценка на млади бичета по собствена продуктивност.
10. Управлява и поддържа на Национална генетична банка и Национален генетичен резерв за всички видове и породи селскостопански животни, отглеждани на територията на страната.
11. Управлява и администрира репродуктивния процес в страната.

12. Поддържа развитието на породите от националния генофонд, чрез получаване, окачествяване, криоконсервиране и съхраняване на дълбоко замразена семенна течност от комерсиални и местни породи животни.
13. Разпространява дълбоко замразен семенен материал на територията на страната.
14. Извършва развъдна дейност с видове и породи за които няма създадени развъдни организации или в случаите на отнемане на разрешение за извършване на развъдна дейност.
15. Извършва експертиза по същество за определяне на породна принадлежност.
16. Организира и осигурява технически дейността на Държавната комисия по пододи животни.

Идентификация на рисковете, възпрепятстващи постигането на целите на дирекцията:

Възможните рискове в главна дирекция УГРРП са:

1. Риск от смяна на правителство и формиране на нова държавна политика в областта на управление и съхранение на генетичните ресурси.
2. Риск от използване на морално остаряла и амартизирана криогенна техника и технология в държавните станции за изкуствено осеменяване и лабораториите към тях.
3. Риск от похабяване на дълготрайни материални активи /разплодни животни/, материали /дълбоко замразен семенен материал/ и имущество, вследствие на действия или бездействия на нейни служители.
4. Риск от недостиг на финансови средства за финансиране на дейности, свързани с управлението и съхранението на генетичните ресурси.
5. Риск от намаляване на реализацията на дълбоко замразен семенен материал, поради непрекъснато увеличаващия се брой на дистрибуторски фирми.
6. Риск от намаляване на фермите отглеждащи малък брой животни, които се обслужват основно от ИАСРЖ.
7. Риск от неспазване на поети ангажименти и задължения, поради въвеждане на ветеринарно защитни мерки и ограничения срещу инвазивни епизоотични заболявания.
8. Риск от загуба на ключов доставчик или неизпълнение на определени клаузи от сключени вече договори относящи се до съществена промяна в цените на материали, консумативи, фуражи и течен азот.
9. Риск от липса на информация или късно получена такава за дадено събитие.

Цели на Главна дирекция „Контрол и координация на развъдната дейност“

1. Участие в изготвяне и изменение на нормативната уредба в животновъдството и разработването на стратегии и политики в областта на развъдната дейност.
2. Координирне дейността на развъдните организации.

3. Извършване на специализирани проверки на място, относно декларирани обстоятелства по чл.29а, ал.1 от Закона за животновъдството.
4. Упражняване на контрол върхе дейността на развъдните организации и изпълнение на развъдните им програми.
5. Поддържане на единен Регистър на развъдните стада и Регистър на мъжките разплодници.
6. Контрол на репродуктивния процес в страната.
7. Контрол на вноса на разплодни животни и биологични продукти от трети страни.
8. Извършване на проверки за състоянието и начина на използване на сградите, инсталациите и техническото оборудване свързани с производството, развъдната дейност и предлагането на пазара на животни, сперма, яйцеклетки и ембриони.
9. Оказване на специализирана помощ на Държавен фонд „Земеделие“ при осъществяване на контрол за целесъобразното изразходване на финансови средства за подпомагане дейността на развъдните организации.
10. Организиране на мероприятия за популяризиране на развъдната дейност, като регионални, национални и международни изложения по животновъдство.

Действия за постигане на целите

1. Участва в разработването и изготвянето на проекти за изменение на нормативната уредба в животновъдството и разработването на стратегии и политики в областта на развъдната дейност.
2. Координира дейността на развъдните организации.
3. Извършва специализирани проверки на място, относно декларирани обстоятелства по чл.29а, ал.1 от Закона за животновъдството.
4. Упражнява контрол върхе дейността на развъдните организации и изпълнение на развъдните им програми, чрез системата „ИАСРЖ - КОНТРОЛ“.
5. Поддържа единен Регистър на развъдните стада и Регистър на мъжките разплодници.
6. Контролира репродуктивния процес в страната.
7. Контролира внасянето на разплодни животни и биологични продукти от трети страни и изнасянето от територията на страната изчезващи и застрашени от изчезване породи.
8. Извършва проверки за състоянието и начина на използване на сградите, инсталациите и техническото оборудване свързани с производството, развъдната дейност и предлагането на пазара на животни, сперма, яйцеклетки и ембриони.
9. Оказва специализирана помощ на Държавен фонд „Земеделие“ при осъществяване на контрол за целесъобразното изразходване на финансови средства за подпомагане дейността на развъдните организации.

10. Организира мероприятия за популяризиране на развъдната дейност, като регионални, национални и международни изложения по животновъдство.

Идентификация на рисковете, възпрепятстващи постигането на целите на главна дирекция ККРД:

Възможните рискове в дирекцията са:

1. Риск от смяна на правителство и формиране на нова държавна политика в областта на развъдната дейност.
2. Риск от възникване на конфликтни ситуации между развъдните организации и ИАСРЖ.
3. Риск от неспазване или неправилно тълкуване и прилагане на законовите разпоредби от служители на ИАСРЖ и неточно и невярно представяне на установени събития и факти при извършване на проверките.
4. Риск от похабяване на дълготрайни активи, материали и имущество, вследствие на действия или бездействия от страна на служители на ИАСРЖ.
5. Риск от използване на стара техника и оборудване.
6. Риск от липса или късно получена информация, в т. ч. и необективна такава.
7. Риск при обмен на документи, поради териториалната отдалеченост.
8. Риск от срив в информационната система за контрол на развъдните организации.
9. Риск от неправилно отразяване и изкривяване на информация при извършване на проверките на развъдните организации при изпълнението на развъдните програми.
10. Риск от нецелесъобразно изразходване на средства от развъдните организации, отпуснати за подомагане на развъдната дейност.

След идентификация на рисковете, които биха могли да възпрепятстват постигането на целите във всяка една от директите, е възможно при една част от рисковете да се наблюдава взаимосвързаност помежду им, като проявленето на един или повече рискове в една дирекция води до проявленето на даден риск в друга дирекция. За постигане на по-ефективен и ефикасен контрол е наложително групирането им по общи белези, като за целта е предвидено да се използва единната класификация и дефиниция на рисковете, приложена в МЗм.

2. Класификация на рисковете

Веднъж идентифицирани, рисковете се отнасят към съответните категории и се групират и класифицират, както следва:

Видове риск	Описание на риск	№ Ри ск
Риск, свързан с човешки ресурс	Риск, произтичащ от неправилно разпределение на ролите и отговорностите, неадекватна организационна структура, неспазване на законови изисквания или неосигуряване на	1

	нормални условия на труд на служителите от Агенцията.	
Риск, свързан с информационните технологии	Рискове, свързани с комуникационните канали между териториалните звена и ръководството на Агенцията, качеството и навременността на информацията и други.	2
Оперативен риск	Риск, произтичащ от неправилното функциониране на процесите или свързани с неадекватност на контролната среда.	3
Правен риск или регуляторни рискове	Рискове, възникващи от промяна в националното или на ЕС законодателство.	4
Договорен или партньорски риск	Рисковете, възникващи от неуспех на партньор или доставчик на обществена услуга.	5
Финансов риск	Рискът от финансови загуби, причинени от недостатъчно финансиране или от неефективно, неефикасно или неикономично разходуване на средствата.	6
Икономически риски	Рискове, породени от особеностите и/или промяната на икономическата система (инфлация, конкуренция и др.).	7
Екологични и здравословни рискове	Рискове, свързани с промяна на климата, околната среда, рискове възникващи в резултат на провеждането на нови екологични стандарти или поради настъпили екологични катастрофи, пандемии, епизоотични заболявания и др.	8
Риск за сигурността	Риск от неоторизиран достъп или злоупотреба с конфиденциална и чувствителна информация и данни, както и от неосигурена физическа сигурност на служители и активи на Агенцията.	9
Риск при събиране, обработване и съхранение на личните данни	Рискове, произтичащи от пропуски в организационно-техническите мерки за защита на данните; обработване на лични данни без законово основание; риск от хакерска атака и др.	10
Корупционен риск	Рискът от искане, даване, предлагане или приемане пряко или косвено на подкуп или всяка друга облага или обещаването на такава, което засяга надлежно изпълнение на едно или повече задължения или поведението на засегнатото лице.	11
Политически риски	Риск от промени в парламента и в правителството, смяна на курса в провежданите или прокарване на нови политики, промяна в основни принципи, критично забавяне или липса на консенсус за вземане на ключови решения, свързани с политически решения.	12
Управленски риски	Риск свързан с взети грешни управленски, предприети нездадоволителни мерки по отношение на вътрешен контрол и честа смяна на ръководния състав в Агенцията.	13
Стратегически риски	Рискове, породени от промяна в приоритетите и провежданите политики на МЗХГ, в т.ч. политически промени- поради което заложените цели не могат да бъдат постигнати, при несъответствие на целите от настъпили значителни нормативни промени, промяна на стратегията в следствие на настъпил политически риски.	14
Комуникационен риск	Рискове, свързани с ненавременно подаване на информация от двете главни дирекции към дирекция АПФСИО и обратно за настъпили промени изискващи навременно информиране на заинтересованите страни. Ненавременно проведена комуникация.	15
Други		16

3. Анализ на риска

Анализът на риска е вторият етап от процеса на управление на риска. При него се изследват причините и вероятността от настъпване, честотата и последиците за възникване на конкретните рискове. Основната цел на този етап е анализиране и оценяване на рисковете, за да могат да бъдат оценени съществените рискове и да се вземе решение как да се контролират тези рискове и какво въздействие да се окаже върху тях, т.е. каква да бъде реакцията на риска. Резултатите от анализа на риска ще се използват в следващия етап на процеса. Рискове за всяка дирекция се оценяват по показателите:

- вероятност – като се характеризира предполагаемата честота за настъпване на неблагоприятно събитие;
- влияние – отразява последиците от настъпилото неблагоприятно събитие.

Оценяването на вероятността и влиянието на рисковете се извършва по скала от 1 до 5, както следва:

- Вероятност:

- 1 - много ниска вероятност от настъпване;
- 2 - ниска вероятност от настъпване;
- 3 - средна вероятност от настъпване;
- 4 - висока вероятност от настъпване;
- 5 - много висока вероятност от настъпване.

- Влияние:

- 1 - много слабо влияние;
- 2 - слабо влияние;
- 3 - средно влияние;
- 4 - силно влияние;
- 5 - много силно влияние.

След като се определи вероятността и влиянието на рисковете за всяка от дирекциите, дадените оценки се умножават и се получава стойност, която представлява цифрово отражение на оценката на риска. Стойност от 1 до 2 е МНОГО НИСЪК РИСК, от 3 до 4 е НИСЪК РИСК, от 5 до 10 е СРЕДЕН РИСК, от 12 до 16 е ВИСOK РИСК и от 20 до 25 е МНОГО ВИСOK РИСК.

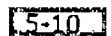
	5	10	15	20	25
5	5	10	15	20	25
4	8	12	16	20	
3	6	9	12	15	
2	4	6	8	10	
1	2	3	4	5	

1 2 3 4 5

ВЛИЯНИЕ

 много висок риск

 висок риск

 среден риск

 нисък риск

 много нисък риск

Рамката използвана в Агенцията за категоризиране на рисковете е: много високи, високи, средни, ниски и много ниски. При оценката на рисковете следва да се вземе под внимание и субективния момент при извършването ѝ. Ограничено брой рискове могат да бъдат количествено измерими, но повечето рискове могат да бъдат оценени само субективно.

4. Реакция на риска

След идентифициране на рисковете в отделните административни дирекции и оценка вероятността и влиянието им се определят подходящите реакции. При избора на подходящи реакции или действия задължително се взема предвид изискването разходите за тях да не надхвърлят очакваните ползи. Този избор зависи от преценката на изпълнителният директор на ИАСРЖ за нивото на остатъчните рискове, които отделните дирекции могат да приемат, без да се предприемат допълнителни действия.

Пред Агенцията стоят следните възможни варианти за реакция:

Ограничаване на риска – чрез въвеждане от изпълнителният директор на конкретни контролни дейности за ограничаване на риска в приемливи параметри в зависимост от значимостта на риска и съобразно разходите за въвеждането им. Рисковете, обект на тази реакция, трябва да се наблюдават периодично.

Прехвърляне на риска – ръководството на Агенцията преценява, че конкретният рисик е твърде висок и предприема мерки за прехвърлянето му към друга организация. Класическият начин за прехвърляне на риска е застраховането.

Ако дейността, свързана с постигането на определени цели, е предмет на застраховане, препоръчително е ръководството да предприеме такива действия. В случаите на застраховане възникват допълнителни разходи, но значително намалява показателят „влияние на риска“.

Може да се използва и друг способ за прехвърляне на риска, чрез склоняване на споразумение с друга организация, по силата на което се прехвърля осъществяването на определена дейност заедно със съответните рискове по общо съгласие на страните.

Толериране на риска е възможно, когато определени рискове имат ограничено (незначително) влияние върху постигане на целите или ако разходите за

предприемане на действия превишават потенциалните ползи. В тези случаи рискове трябва да бъдат постоянно наблюдавани. Допуска се различни външни или вътрешни фактори да окажат въздействие върху вероятността и влиянието и да изместят риска в друга по-висока категория.

□ **Прекратяване на риска** се допуск, когато някои рискове се намалят или ограничат, чрез прекратяване на конкретната дейност в дадената дирекция или структурно звено.

Оценката на риска оказва ключова роля при избора на подходяща реакция. Към един и същ риск могат да бъдат предприети действия в отделните дирекции, включващи комбинация от горепосочените реакции на риска. Това обстоятелство оказва влияние, когато се взема решение за избор на подходяща реакция на идентифицираните рискове. При последващ преглед на риск-регистъра определената реакция към даден риск може да се наложи да бъде променена.

5. Документиране

Всяка основна дейност, свързана с управлението на рисковете се документира с цел осигуряване на проследяемост на целия процес. Чрез документирането на всеки риск на всеки етап от процеса по управление на риска се създават условия за редовен и систематичен преглед. Документирането включва: описание по подходящ начин на идентифицираните рискове, избраната реакция /действие/ и служителите които отговорят за изпълнението на тези действия в определени срокове.

Документът, в който се описва процеса на управление на рисковете е Риск - регистър. Той се води за всяка дирекция съобразно поставените цели и обобщен за Агенцията. Основната информация която се отразава в него е:

- идентифициране на съществените рискове за дейността на съответната дирекция и за Агенцията;
- оценката на тяхното влияние и вероятност;
- предприетите действия/реакции на риска/;
- рисковете, които остават да съществуват след предприемане на описаните действия (остатъчни рискове) и тяхната оценка;
- допълнителните действия за понижаване на остатъчните рискове;
- срок за изпълнение на допълнителните действия и служителите отговорни за тяхното изпълнение.

Ако в резултат на настъпили съществени промени в рисковата среда бъдат идентифицирани неописани на предходен етап рискове, действията които ще предприеме Агенцията за тяхното снижаване, следва да се описат като допълнителни действия в колона 12 от риск – регистъра.

Идентифицирането на съществуващите рискове, тяхното оценяване и формулиране на конкретни дейности за снижаването им се извършва от директорите на специализираните дирекции и от директора на дирекция АПФСИО. Началник отделите от

специализираните дирекции подпомагат директорите, като осигуряват нужната информация за предприетите реакции и извършени дейности по оценка на идентифицираните рискове и въведените контролни процедури. Допуска се и участие на експерти, определени от съответния директор на дирекция.

6. Анализ на контролите

Едновременно с идентифицирането и оценката на присъщите рискове в Risk - регистъра се определят и описват предприетите действия/контроли за намаляване на влиянието или вероятността от настъпването им. Наличието на остатъчен риск, който остава след прилагането на контролите, също се оценява, съгласно описаните по-горе стъпки. Процесът по разработване и прилагане на контролните дейности е съобразен с кадровата, финансова и информационна обезпеченост на Агенцията.

7. Мониторинг и докладване

Осигуряването на ефективност на процеса по управление на рисковете изисква редовно и непрекъснато систематично наблюдение. Мониторингът (наблюдението) е най-важната стъпка от цялостния процес на управление на риска, тъй като осигурява идентифициране и ранно предупреждение за рисковете, които могат да се събудят и материализират. Определени рискове могат да бъдат преглеждани по-често, в зависимост от тяхната специфика или особенна значимост, като не се изключват и ежедневни прегледи. При възникване на внезапни събития, Risk - регистъра на специализираните дирекции може да се разглежда извънредно, без за се съобразява с редовния преглед.

Целта на процесите мониторинг и докладване е да се наблюдава дали рисковия профил /вероятността и влиянието на идентифицираните рискове/ се променя и дава увереност на изпълнителният директор, че процесът по управление на риска е ефективен във времето и че са предприети необходимите действия за намаляването на риска до приемливо за Агенцията ниво.

Докладите относно управлението на рисковете в отделните дирекции съдържат данни за:

- предприети действия във връзка с процеса по управление на рисковете;
- изпълнение на планираните действия, заложени в регистрите, включително тяхната ефективност и анализ за причините довели за това;
- настъпили промени в описаните в регистрите рискове;
- нововъзникнали обстоятелства, които могат да предизвикат промяна в отразените в регистъра рискове;
- рискове, които дирекцията или Агенцията не може да управлява самостоятелно;
- преглед на проявилите се рискове и причините за тяхното проявление, като сигнал за липсващи или неефективни действия за предотвратяването им;
- компетентност на служителите по отношение на управлението на рисковете, включително и преминали обучения;

- спазване на сроковете за изготвяне на докладите.

ГЛАВА ПЕТА

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В ИАСРЖ

1. Роли и отговорности по управление на риска

1. Отговорности на изпълнителният директор:

Въвеждането и надзорът върху процеса по управление на риска е отговорност на изпълнителният директор на ИАСРЖ.

Утвърждаването на Стратегията за оценка на риска се осъществява от изпълнителният директор. Той има възможност за делегиране на правомощия, свързани с управленската отговорност, но това делегирането не освобождава директора на ИАСРЖ от отговорност за изпълнението на делегираните правомощия (чл. 9, ал. 2 от ЗФУКПС).
Директорът на ИАСРЖ:

- утвърждава Стратегията за управление на риска;
- взема решения за подходящата реакция на риска;
- утвърждава планове за действие за справяне с рисковете;
- сформира Работни групи по управление на риска и за извършване на годишна оценка на рисковете в ИАСРЖ;
- в случай на идентифициране на нов риск и настъпила промяна в средата, информира Постоянната работна група за управление на риска към Министерство на земеделието, чрез доклад и актуализиран Риск – регистър за съответния период;
- делегира правомощия и изисква отчетност.

2. Отговорност на работна група по управление на риска /РГУР/

2.1 Структура и функции на Работна група по управление на риска.

По предложение на главния секретар на ИАСРЖ, със заповед на изпълнителният директор се създава Работна група по управление на риска в състав: председател, секретар и трима члена.

2.2 Отговорност на РГУР

Работната група по управление на риска има следните отговорности:

- създава организация за разработване и актуализация на Стратегия за управление на риска;
- изготва списък на идентифицираните значими рискове в съществуващите и нововъзникнали дейности и набелязва реакции за минимизирането им;
- извършва анализ и оценка на рисковете по отношение на влияние и вероятност от настъпване;
- изготвя план за реакция на значимите рискове с набелязване на дейности и превантивни мерки за всеки от тях;

- извършва мониторинг, проследяване и докладване на процеса по управление на риска;
- осигурява последователност на дейностите за управление и докладване на рисковете;
- определя отговорно лице, което да потвържа Риск-регистъра;
- и при настъпили съществени промени в средата и идентифициране нов риск, своевременно да актуализира Риск – регистъра и изготвя доклад до Изпълнителния директор;
- при установяване на слабости в процеса по управление на риска, подпомага дирекциите с цел да се осигури разработването на адекватни планове за действия, като по този начин се осигурява ефективно управление на риска;
- следи управлението на риска да се извършва в административните дирекции и териториалните звена на Агенцията;
- организира обучение на служителите на ИАСРЖ по отношение на управлението на риска, когато е необходимо;
- извършва преглед на рисковия профил на ИАСРЖ за ограничаване на ключовите рискове;
- извършва преглед на оповестената информация в Годишния доклад за състоянието на финансовото управление и контрол;
- Актуализация на Стратегията за управление на риска се прави с решение на Работната група по управление на риска на всеки три години.

2.3 Срокове

- до 15 януари на текущата година определя ежегодните цели на Агенцията, изготва Риск-регистър за съответната година, като го представя за утвърждаване на Изпълнителният директор;
- Утвърденият от Изпълнителния директор Риск – регистър се изпраща на Постоянната работна група за управление на риска в Министерство на земеделието.
- до 15-ти юни и 15-ти октомври на текущата година извършва текущ преглед на дейностите по управление на риска и актуализира Риск - регистъра;
- до 20-ти юни и 20-ти октомври на текущата година изготвя и представя на Постоянната работна група за управление на риска в Министерство на земеделието доклад с резултатите от периодичния преглед, който е придружен с актуализиран Риск - регистър. В доклада да са отразени: оценката и анализ на рисковете, предприети и изпълнени действия за снижаването им до приемливо за Агенцията ниво, нововъзникнали обстоятелства довели до промяна на отратразените в Риск регистъра обстоятелства.

3. Отговорност на директорите на дирекции АПФСИО, УГРРП, ККРД осъществяват оперативната дейност по управление на риска в управляемите от тях структури.

Директорите на дирекции:

➤ определят целите на дирекциите, като разработват оперативни планове с набелязани дейности за идентифициране на значимите рисковете в управляваните дирекции, чрез определяне на неблагоприятни събития, които могат да настъпят и да повляят на съществуващите и нововъзникващи дейности;

➤ носят отговорност за идентифицирането, оценката и управлението на рисковете, застрашаващи постигането на определените цели;

➤ изготвят оценка и анализ на рисковете по отношение на влияние и вероятност от настъпване;

➤ въвеждат адекватни контролни дейности (контроли) за управление на рисковете, като осигуряват ефективното им прилагане;

➤ извършват мониторинг, проследяване;

➤ до 10 юни и 10 октомври на текущата година докладват за резултатите от управлението на риска на Работната група по управление на риска;

➤ предоставят информация и предложения за необходими действия по управление на риска и въвеждане на контролни дейности в случаите, в които съответните решения относно реакция спрямо риска са извън правомощията им;

Всяка година до 10 януари, директорите на дирекции определят ежегодните цели и изготвят Риск регистър за съответната година за всяка дирекция и го представят на РГУР.

4. Отговорност на началник отделите към ГД УГРРП и ККРД:

➤ да подпомагат директорите на дирекции в процеса на управление на риска, като осигуряват нужната за целта информация и участват активно в дейностите по оценка на идентифицираните рискове и въведените контролни процедури ;

➤ да докладват на директорите на дирекции за възникващи проблеми, които биха застрашили постигането на целите;

➤ да докладват на директорите на дирекции за потенциални възможности за подобреие на системата за управление на риска.

Контрол по изпълнението на Стратегията за управление на риска в ИАСРЖ се осъществява от главния секретар.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Стратегията за управление на риска е утвърдена със заповед № ..... 2022 г. на изпълнителния директор на Изпълнителна агенция по селекция и репродукция в животновъдството и отменя предишната Стратегията за управление на риска в утвърдена със заповед №.....2012 г. на директора на ИАСРЖ.

Настоящата стратегия влиза в сила от датата на утвърждаването ѝ.

Неразделна част от Стратегията за управление на риска в Изпълнителна агенция по селекция и репродукция в животновъдството са следните приложения:

Приложение 1 Риск -регистър

Приложение 1													
РИСК - РЕГИСТЪР													
Одобрил:													
Име на структурата: ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО СЕЛЕКЦИЯ И РЕПРОДУКЦИЯ В ЖИВОТНОВЪДСТВОТО													
Процес, Функция или дейност	Це ли	Ри ск	Катег ория risk	Вли яни е	Вероя тност	Оце нка на рис ка	Предп риети дейст вия	Оценка на остатъчния риск			Допълн ителни действи я	Ср ок	Отгово рник/ Изпъл нител
1	2	3	4	5	6	7	8	Вли яни е	Вероя тност	Оце нка			
12	13						10	11					14

Колона 1 съдържа процеса, функцията или дейността.

Колона 2 съдържа Програмата, по която се финансира изпълнението и поставените цели (стратегически/оперативни).

Колона 3 съдържа рисковете, оценени като много високи, високи и средни, както и тези, които ръководството е решило, че е необходимо да наблюдава. Колоната съдържа рисковете, приети като съществени по времето на изготвяне на риск-регистъра и в момента на неговото актуализиране. В процеса на извършване на преглед и актуализация на риск-регистъра през годината могат да се добавят и други рискове, възникнали поради промяна в обстоятелствата. Други могат да отпаднат в резултат на тяхното понижаване до приемливо за организацията ниво и когато ръководителят е приел, че са предприети адекватни действия и че рисковете не представляват заплаха за постигане на целите.

Колона 4 съдържа категорията risk.

Колона 5 и 6 съдържат оценките на влиянието и вероятността от настъпването на риска, посочен в **колона 4**.

Колона 7 съдържа оценките на риска, като за тяхното определяне се използва описание в т. 3, глава IV метод.

Колона 8 съдържа основните предприети действия по отношение на идентифицираните рискове при последния преглед на риск-регистъра.

Колона 9, 10 и 11 съдържат оценките на влиянието и вероятността на остатъчния риск след прилагане на описаните в **колона 8** действия.

Колона 12 съдържа информация за необходимостта от допълнителни действия за снижаване на остатъчния рисък. Тя се попълва при преглед на риск-регистъра и при установяване, че предприетите действия не са били достатъчно ефективни и рисът не е намален до приемливо за организацията ниво. Ако се установи, че предприетите действия са достатъчни и не са необходими допълнителни мерки, това решение е желателно да се отбележи в същата колона. По този начин се осигурява пълно и правилно документиране на всички решения, свързани с процеса по управление на риска.

Колона 13 съдържа крайния срок, до който допълнителните действия /ако са необходими/, следва да бъдат предприети.

Колона 14 съдържа определения от ръководителя на организацията служител, отговорен за приемане на допълнителните действия.

Приложение 2 Риск регистър на значимите рискове

Приложени е 2													
РИСК - РЕГИСТЪР ЗНАЧИМИТЕ РИСКОВЕ													
Одобрил:													
Име на структурата:													
Процес, функция или дейност	Цели	Риск	Категория риска	Влияние	Вероятност	Оценка на риска	Предприети действия	Оценка на остатъчния рисък			Допълнителни действия	Срок	Отговорник/Изпълнител
								Влияние	Вероятност	Оценка			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

Колона 1 съдържа процеса, функцията или дейността /попълва се от Работната група за управление на риска/.

Колона 2 съдържа цели (стратегически/оперативни).

Колона 3 съдържа рисковете, оценени като много високи, високи и средни, както и тези, които ръководството е решило, че е необходимо да наблюдава. Колоната съдържа рисковете, приети като съществени по времето на изготвяне на риск-регистъра и в момента на неговото актуализиране. В процеса на извършване на преглед и актуализация на риск-регистъра през годината могат да се добавят и други рискове, възникнали поради промяна в обстоятелствата. Други могат да отпаднат в резултат на тяхното понижаване до приемливо за организацията ниво и когато ръководителят е приел, че са предприети адекватни действия и че рисковете не представляват заплаха за постигане на целите.

Колона 4 съдържа категорията риск.

Колона 5 и 6 съдържат оценките на влиянието и вероятността от настъпването на риска, посочен в **колона 4**.

Колона 7 съдържа оценките на риска, като за тяхното определяне се използва описание в т. 3, глава IV метод.

Колона 8 съдържа основните предприети действия по отношение на идентифицираните рискове при последния преглед на риск-регистъра.

Колона 9, 10 и 11 съдържат оценките на влиянието и вероятността на остатъчния риск след прилагане на описаните в **колона 8** действия.

Колона 12 съдържа информация за необходимостта от допълнителни действия за снижаване на остатъчния риск. Тя се попълва при преглед на риск-регистъра и при установяване, че предприетите действия не са били достатъчно ефективни и рисът не е намален до приемливо за организацията ниво. Ако се установи, че предприетите действия са достатъчни и не са необходими допълнителни мерки, това решение е желателно да се отбележи в същата колона. По този начин се осигурява пълно и правилно документиране на всички решения, свързани с процеса по управление на риска.

Колона 13 съдържа крайния срок, до който допълнителните действия (ако са необходими), следва да бъдат предприети.

Колона 14 съдържа определения от ръководителя на организацията служител, отговорен за предприемане на допълнителните действия.

Приложение 3 Списък на значимите рискове и резултат от оценката на риска

Списък на значимите рискове за дирекция ..... и резултат от оценката на риска					
цел	рисък	категория	влияние	вероятност	оценка
	2	3	4	5	6
	1				
	2				
	3				

1. Колона „цел“ се попълва оперативната цел на дирекцията;
2. Колона „рисък“ се въвеждат възможните идентифицирани рисковете от извършената дейност и нововъзникнали такива;
3. Колона „категория“ се попълва като се използва като се използва класификацията на рисковете;
4. В Колони 4 и 5 се посочва цифровото отражение на показателите по скалата в Стратегията;
5. В Колона 5 се изписва пресметнатото стойностно отражение на оценката на риска, пример: 20 - много висок риск.